

گزارش تشریحی پروژه "اصول طراحی کامپایلر"

استاد درس : جناب آقای علیدوست نیا

اعضای گروه : نرگس دهقان بنادکی - زهرا مترصد - ریحانه ناصری مقدم

در این فاز از پروژه ، کد های مربوط به Frontend و Backend یک کامپایلر ، صرف نظر از بخش بهینه سازی، پیاده سازی شده اند.

در این پروژه بخش ها و فایل های مختلفی پیاده سازی شده اند که به ترتیب در لیست زیر آمده اند.

۱- Lexer (Lexer.h + Lexer.cpp)

۲- Parser (Parser.h + Parser.cpp)

۳- AST.h

۴- Sema (Sema.h + Sema.cpp)

۵- CodeGen (CodeGen.h + CodeGen.cpp)

۶- Calc

پیاده سازی Lexer

۱. فایل Lexer.h

در این فایل به بررسی مباحث ابتدایی پیاده سازی Frontend در کامپایلر میپردازیم.

برای پیاده سازی این بخش از چندین کتابخانه استفاده شده است تا با استفاده از آنها به پیاده سازی های اصلی تر پرداخته و از جزئیات صرف نظر کنیم.

با توجه به توضیحات داده شده و مثالی که در صورت پروژه برای زبان خواسته شده آمده است، مجموعه قواعدی که ساختار زبان مورد نظر را تشکیل میدهند، به شرح زیر خواهد بود.

```
** IMPLEMENTED VERSION (WITHOUT ';' ) :  
calc : ("type int" ident ("," ident)*)? expr ;  
expr : ident "=" term ( ( "+" | "-" ) term)* ;  
term : factor ( ( "*" | "/" ) factor)* ;  
factor : ident | number | "(" expr ")" ;  
ident : ([a-zA-Z])+ ;  
number : ([0-9]) ;
```

مجموعه دستورات کامپایلر پیاده سازی شده

```
calc : ("with" ident ("," ident)* ":")? expr ;  
expr : term ( ( "+" | "-" ) term)* ;  
term : factor ( ( "*" | "/" ) factor)* ;  
factor : ident | number | "(" expr ")" ;  
ident : ([a-zA-Z])+ ;  
number : ([0-9]) ;
```

مجموعه دستورات کامپایلر موجود در کتاب

۱,۱: کلاس Token :

```
enum TokenKind : unsigned short {
    // the definition of the enumeration for the unique token numbers
    eoi,
    // eoi -> stands for end of input
    // (is returned when all the characters of the input are processed)
    unknown,
    // unknown -> is used in case of an error at the lexical level
    ident,
    number,
    comma,
    equation,
    plus,
    minus,
    star,
    slash,
    semicolon,
    l_paren,
    r_paren,
    KW_TypeInt
};
```

در این قسمت از کد، میتوان توکن هایی که برای پیاده سازی زبان مورد نیاز هستند را از مجموعه قواعد تعریف شده استخراج کرد. در بخش enum این کلاس، تمام توکن های استفاده شده در این گرامر جمع آوری شده اند.

در بخش تعریف متغیر های این کلاس، پوینتری به ابتدای رشته خوانده شده تعریف میکنیم (با کمک کتابخانه StringRef)

در ادامه این کلاس، ۴ تابع داریم :

```
// two parts below are useful for semantic processing
// ** start of mentioned part
private:
    TokenKind Kind;
    // l points to the start of the text of the token
    // 2.StringRef is used
    llvm::StringRef Text;

public:
    TokenKind getKind() const { return Kind; }
    llvm::StringRef getText() const {
        return Text;
    }
// ** end of mentioned part

// "is", "isOneOf" -> useful to test if the token is of a certain kind
bool is(TokenKind K) const { return Kind == K; }

// "isOneOf" -> can be used for variable number of arguments
bool isOneOf(TokenKind K1, TokenKind K2) const {
    return is(K1) || is(K2);
}

template <typename... Ts>
bool isOneOf(TokenKind K1, TokenKind K2, Ts... Ks) const {
    return is(K1) || isOneOf(K2, Ks...);
}
};
```

۱- 'getText()' : پوینتری که به رشته اشاره میکند را برمیگرداند.

۲- 'getKind()' : رده ای از توکن را برمیگرداند.

۳- 'is()' : بررسی میکند که آیا یک توکنی که به عنوان پارامتر به تابع داده شده است، با رده ای از توکن که در نظر گرفته ایم، تطابق دارد یا خیر.

۴- 'isOneOf()' : بررسی میکند که آیا توکن داده شده به عنوان پارامتر، یکی از چندین دسته توکنی که در نظر گرفته ایم هست یا خیر.

۱,۲: کلاس Lexer :

```
class Lexer {
    const char *BufferStart;
    const char *BufferPtr;

public:
    Lexer(const llvm::StringRef &Buffer) {
        // "BufferStart", "BufferPtr" -> ...
        // pointers to the beginning of the input + next unprocessed character
        // *hint : it is assumed that the buffer ends with a terminating 0 (like a C string)
        BufferStart = Buffer.begin();
        BufferPtr = BufferStart;
    }
    // "next" method -> returns the next token ...
    // (acts like an iterator, advancing to the next available token)
    void next(Token &token);

private:
    void formToken(Token &Result, const char *TokEnd,
                  Token::TokenKind Kind);
};
#endif
```

در این کلاس دو مولفه BufferStart و BufferPtr داریم که در بخش constructor به گونه ای مقدارهی میشوند که به ترتیب به ابتدای رشته و کاراکتر بعدی که هنوز پردازش نشده است، اشاره دارند.

تابع next :

این تابع، توکن بعدی موجود در رشته را برمیگرداند. (در فایل cpp. با جزئیات نوشته خواهد شد.)

تابع fromToken :

(در فایل cpp. با جزئیات نوشته خواهد شد.)

۲. فایل Lexer.cpp

در این فایل، پردازش های لازم برای آماده سازی یک رشته خوانده شده از زبان برای استفاده در مراحل بعدی کامپایلر انجام میشوند.

در ابتدا باید توابعی را پیاده سازی کنیم که بتوانند برای خواندن قدم به قدم یک رشته و آنالیز کاراکترها، توکن های تعریف شده در زبان و فاصله بین کاراکترها را بررسی کرده و تشخیص دهد.

```
namespace charinfo {
LLVM_READNONE inline bool isWhitespace(char c) {
    return c == ' ' || c == '\t' || c == '\f' || c == '\v' ||
           c == '\x' || c == '\n';
}

LLVM_READNONE inline bool isDigit(char c) {
    return c >= '0' && c <= '9';
}

LLVM_READNONE inline bool isLetter(char c) {
    return (c >= 'a' && c <= 'z') || (c >= 'A' && c <= 'Z');
}
} // end of mentioned part

// "next" method -> ignoring the characters not defined in the grammar
// ** start of "if" conditions of method "next"
void Lexer::next(Token &token) {
    // PART 1 : ignoring whitespace + new line (defined in helper function "isWhitespace")
    while (*BufferPtr && charinfo::isWhitespace(*BufferPtr)) {
        ++BufferPtr;
    }
    // PART 2 : make sure there are still characters left to process
    // (check if we have reached the end of string)
    if (!*BufferPtr) {
        token.Kind = Token::eol;
        return;
    }
}
```

۱- 'isWhiteSpace': حالت های مختلفی که میتواند

فضای خالی ایجاد کند را بررسی کرده و در صورتی که هر یک از آنها صادق بود، مقدار بازگشتی تابع برابر با true خواهد بود.

```
// step 1. collect all characters matched by the regular expression
if (charinfo::isLetter(*BufferPtr)) {
    const char *end = BufferPtr + 1;
    while (charinfo::isLetter(*end))
        ++end;
    llvm::StringRef Name(BufferPtr, end - BufferPtr);
    // step 2. check if the string happens to be the keyword
    Token::TokenKind kind =
        Name == "type int" ? Token::KW_TypeInt : Token::ident;
    formToken(token, end, kind);
    return;
}
// PART 4 : check for numbers (similar to "PART2" code)
```

۲- 'isLetter': یک پوینتر را به عنوان ورودی گرفته و بررسی

میکند که آیا مقداری که به آن اشاره شده در دسته حروف قرار دارد یا خیر. (ident در تعریف گرامر)

```
// PART 4 : check for numbers (similar to "PART2" code)
} else if (charinfo::isDigit(*BufferPtr)) {
    const char *end = BufferPtr + 1;
    while (charinfo::isDigit(*end))
        ++end;
    formToken(token, end, Token::number);
    return;
}
```

۳- 'isDigit': یک پوینتر را به عنوان ورودی گرفته و بررسی میکند

که آیا مقدار اشاره شده یک رقم هست یا خیر. (number در تعریف گرامر)

```
} else {
    switch (*BufferPtr) {
        // reason of usage (reduce typing): all tokens have only one character
        #define CASE(ch, tok) \
            case ch: formToken(token, BufferPtr + 1, tok); break
        CASE('+', Token::plus);
        CASE('-', Token::minus);
        CASE('*', Token::star);
        CASE('/', Token::slash);
        CASE('(', Token::Token::l_paren);
        CASE(')', Token::Token::r_paren);
        CASE('=', Token::Token::equation);
        CASE(',', Token::Token::comma);
        CASE(':', Token::Token::semicolon);
        #undef CASE
        // check for unexpected characters
        default:
            formToken(token, BufferPtr + 1, Token::unknown);
    }
    return;
}
```

۴- 'next': کلیت این تابع آن است که BufferPtr را بررسی

میکند.

در واقع چک میکند که توکن در حال بررسی در چه رده ای قرار دارد و متناسب با آن، عملکرد خاص خود را خواهد داشت:

حالت اول : isLetter, isDigit -> رویکرد خاصی وجود نخواهد داشت و صرفاً اشاره پوینتر به یک خانه جلوتر تغییر پیدا خواهد کرد.

حالت دوم : IsWhiteSpace -> در صورت برخورد با همچنین توکنی، یک حلقه اجرا خواهد شد و تا زمانی که توکن ما برابر با فاصله (از هر نوع) باشد، یک واحد به اشاره گر اضافه خواهد شد.

حالت سوم : در صورتی که BufferPtr به هیچ چیز اشاره نداشته باشد، بدین معناست که به انتهای رشته رسیده ایم و در این صورت پیمایش رشته خاتمه پیدا خواهد کرد.

حالت چهارم : در حالتی که هیچ یک از حالت های بالا رخ ندهد (یعنی پوینتر به چیزی اشاره داشته باشد که در زبان تعریف نشده است) مقدار بازگشتی unknown خواهد بود.

پیاده سازی Parser

در رابطه با بخش پارسر، همانطور که در درس داشتیم میتوان بیان کرد که پس از پردازش رشته توسط lexer و شناسایی توکن ها، خروجی به پارسر داده میشود تا بررسی کنیم که آیا رشته داده شده با مجموعه قواعد زبان مورد نظر تطابق دارد یا خیر. در هرجایی از این پردازش که متوجه عدم تطابق شویم، خطا برگردانده خواهد شد.

۱. فایل Parser.h

۱,۱: کلاس Parser :

سه مولفه برای این کلاس در نظر گرفته شده است :

- Lexer -> خروجی مرحله قبل را به ما میدهد
- AST -> همان درختی است که پردازش پارسر روی آن اتفاق می افتد. (Abstract Syntax Tree)
- HasError -> به عنوان یک پرچم در نظر گرفته میشود که در صورت تشخیص خطا برابر با ۱ قرار داده میشود تا پس از پایان یک دور پیمایش حلقه، در صورت نیاز فرایند پیمایش متوقف و فرایند خطا (تابع error) اجرا شود.

توابع پیاده سازی شده :

۱- 'advance': این تابع با گرفتن توکن بعدی موجود در رشته ، پردازش را یک پله جلو میبرد. (در واقع انگار که پردازش توکن n

به پایان رسیده و حال باید به پردازش N+1 بپردازیم).

```
// "advance()" -> retrieves the next token from lexer...
// (use the "next" method of Lexer class)
void advance() { Lex.next(Tok); }
```

۲- 'expect': این تابع بررسی میکند که آیا توکن در حال بررسی از رده خاصی از توکن که به عنوان پارامتر به تابع داده شده، هست یا خیر. در صورتی که از جنس توکن خواسته شده نبود، یعنی خطا رخ داده است (کاربرد این تابع را در فایل های بعدی خواهیم دید).

```
// "expect()" -> tests if the look-ahead is of the expected kind...
// (if not -> error message)
bool expect(Token::TokenKind Kind) {
    if (!Tok.is(Kind)) { // the look-ahead is *not* of the expected kind
        error(); // error message
        return true; // true -> have error in token
    }
    return false; // the look-ahead is of the expected kind
}
```

۳- 'consume': در صورتیکه توکن مورد بررسی از جنس توکن پارامتر باشد، این توکن بازبایی خواهد شد. (انگار پردازش توکن فعلی با موفقیت سپری شده است)

```
// "consume()" -> retrieves the next token if the look-ahead is of the expected kind...
// (if not -> error message)
bool consume(Token::TokenKind Kind) {
    if (expect(Kind)) // an error message is founded (expect returns 'true' for this condition)
        return true; // the 'HasError' = true
    advance();
    return false;
}
```

در ادامه مولفه های مربوط به پیمایش تعریف شده اند که به همان ترتیب نگاشت مجموعه قواعد زبان آمده اند.

```
AST *parseCalc();
Expr *parseExpr();
Expr *parseTerm();
Expr *parseFactor();

// code below : initializes all the members and retrieves the first token from the lexer
public:
    Parser(Lexer &Lex) : Lex(Lex), HasError(false) {
        advance();
    }
    AST *parse(); // the main entry point into parsing
    // "hasError" -> to get value of the error flag
    bool hasError() { return HasError; }
};
```

۱,۲: تابع Parser:

تعریف کلی: پیمایش روی درخت را انجام میدهد و در صورت مشاهده 1 = HasError، خطا برگردانده خواهد شد. (پیاده سازی جزئیات این تابع را در فایل cpp. خواهیم داشت)

۲. فایل Parse.cpp

پیاده سازی های مربوط به پارسر در این بخش انجام شده اند.

۱- در پیمایش AST به عنوان ریشه هر رشته ای که ما به عنوان ورودی از کاربر دریافت میکنیم، ابتدا بررسی میکنیم که اصلا رشته ای برای پیمایش وجود دارد یا خیر (با بررسی توکن eoi از طریق تابع expect). در صورتیکه رشته ای وجود نداشت، طبق تعریف موجود در expect خطا برگردانده میشود و در غیر این صورت به مرحله بعد برای پیمایش Calc میرویم.

```
// ** RECURSIVE DESCENT PARSER ** //
AST *Parser::parse() {
    AST *Res = parseCalc();
    // "parseCalc()" -> implements the corresponding rule
    expect(Token::eoi);
    return Res;
}
```


۲- با توجه به تعریفی که برای قاعده Calc در نظر گرفته شده است، ابتدا وجود "Type int" و "ident" را در ابتدای رشته بررسی میکنیم. چرا که لازمه اینکه یک عبارت با قاعده Calc تعریف شده باشد آن است که در ابتدای آن رشته، توکن های ذکر شده حضور داشته باشند.

در ادامه و با توجه به اینکه میتوان متغیر های دیگری هم در همین عبارت تعریف کرد، سایر متغیر ها را در صورت وجود با استفاده از حلقه بررسی میکنیم.

پس از آنکه هیچ متغیر دیگری رویت نشد، وجود یک Expr را بررسی میکنیم. چرا که طبق دستور زبانی که داریم، پس از تعریف هر متغیر میتوان یک عبارت جهت استفاده از آن را هم در نظر داشت. بنابراین وجود یا عدم وجود عبارت را هم بررسی کرده و در صورت وجود، ادامه فرایند Parse از طریق پیمایش Expr انجام خواهد شد.

توجه داریم که در انتها عبارت حتما چک کنیم که مورد یا توکن دیگری وجود نداشته باشد ((Vars.empty()) if) و تنها توکن eoi (که برای مشخص نمودن انتهای عبارت ورودی به کار میرود) تشخیص داده شود. در غیر اینصورت باید خطا برگردانده شود.

```
// calc : ("type int" ident ("," ident)*)? expr ;
AST *Parser::parseCalc() {
    Expr *E;
    llvm::SmallVector<llvm::StringRef, 5> Vars;
    // step 1 : the group begins with "type int" token
    // => compare the token to this value
    if (Tok.is(Token::KW_TypeInt)) {
        advance();
        // step 2. expect an identifier
        // if it is an identifier => save it in the 'Vars' vector...
        // {if not => error message}
        if (expect(Token::ident))
            goto_error;
        Vars.push_back(Tok.getText());
        advance();
        // the loop below : a repeating group, which parses more identifiers,...
        // it's separated by a comma
        while (Tok.is(Token::comma)) {
            advance();
            if (expect(Token::ident))
                goto_error;
            Vars.push_back(Tok.getText());
            advance();
        }
    }
}
```

کد مربوط به پارس کردن قاعده Calc

۳- پیمایش قاعده های Expr و Term شبیه به هم هستند؛ چرا که تنها تفاوت آنها در عملگر هایی هست که بررسی میکنند، وگرنه به لحاظ منطقی یا سبک پیاده سازی با یکدیگر تفاوت زیادی ندارند. همچنین به دلیل بررسی عملگر ها با Calc که صرفا تعریف شدن متغیر ها را تشخیص میداد، متفاوت میباشند.

برای این بخش، نحوه بررسی قاعده Expr توضیح داده شده و به دلیل تشابه با Term، از نوشتن جزئیات پیاده سازی Term صرف نظر میشود.

در پیمایش Expr در نظر داریم که با توجه به اینکه تعریف یک عبارت ریاضی برای یک متغیر انجام میشود، پس حتما در ابتدای این قاعده باید وجود ident و "=" تایید شود و در غیر این صورت به خطا میخوریم.

در ادامه و در سمت راست این تساوی (که البته بهتر است آن را انتساب بنامیم) باید عبارت معادل آورده شود که برای این امر ما میتوانیم حالت های مختلف داشته باشیم :

حالت اول : یک متغیر دیگر (مثال : $a = c$)

حالت دوم : یک مقدار عددی (مثال : $a = 2$)

حالت سوم : یک عبارت ریاضی

برای دو حالت اول از term استفاده میکنیم که در صورت ادامه روند پیمایش و بررسی factor، این دو حالت محقق خواهند شد. اما برای حالت سوم، باید بحث اولویت عملگر ها را در نظر بگیریم که با توجه به پیاده سازی انجام شده، شاهد رعایت اولویت عملگر ها برای طراحی این گرامر هستیم (لازم به ذکر است که بخش مربوط به اولویت عملگر ها از جزوه درس نظریه زبان ها و ماشین ها و نیز جزوه درس کامپایلر الهام گرفته شده است. لذا با توجه به واضح بودن این بخش، از توضیح چگونگی رعایت قواعد صرف نظر میکنیم).

در اینجا توجه داریم که بررسی صحیح بودن عبارت ریاضی تعریف شده، با کمک توابع تعریف شده در کلاس BinaryOp انجام میشود.

```
// expr : ident "=" term ( ( "+" | "-" ) term)* ;
Expr *Parser::parseExpr() {
    // ** THIS PART IS ADDED BY MYSELF (the first part of the expr (ident "="))
    if (Tok.is(Token::ident)) {
        advance();
        if (expect(Token::equation))
            goto _error;
        Vars.push_back(Tok.getText());
        advance();
    }
    // ** END OF ADDITION
    Expr *Left = parseTerm();
    while (Tok.isOneOf(Token::plus, Token::minus)) {
        BinaryOp::Operator Op = Tok.is(Token::plus)
            ? BinaryOp::Plus
            : BinaryOp::Minus;
        advance();
        Expr *Right = parseTerm();
        Left = new BinaryOp(Op, Left, Right);
    }
    return Left;
}
```

```
// term : factor ( ( "+" | "/" ) term)* ;
Expr *Parser::parseTerm() {
    Expr *Left = parseFactor();
    while (Tok.isOneOf(Token::star, Token::slash)) {
        BinaryOp::Operator Op =
            Tok.is(Token::star) ? BinaryOp::Mul : BinaryOp::Div;
        advance();
        Expr *Right = parseFactor();
        Left = new BinaryOp(Op, Left, Right);
    }
    return Left;
}
```

کد مربوط به پارس کردن قاعده Expr

کد مربوط به پارس کردن Factor

کد مربوط به پارس کردن Factor

```
// factor : ident | number | "(" expr ")" ;
Expr *Parser::parseFactor() {
    Expr *Res = nullptr;
    // switch-case is more suitable than if-else statement here
    switch (Tok.getKind()) {
        case Token::number:
            Res = new Factor(Factor::Number, Tok.getText());
            advance(); break;
        case Token::ident:
            Res = new Factor(Factor::Ident, Tok.getText());
            advance(); break;
        case Token::l_paren:
            advance();
            Res = parseExpr();
            if (!consume(Token::r_paren)) break;
        default:
            if (!Res)
                error();
            while (!Tok.isOneOf(Token::r_paren, Token::star,
                Token::plus, Token::minus,
                Token::slash, Token::eol))
                advance();
    }
    return Res;
}
```

۴- با توجه به اینکه در قاعده Factor ما وجود پایانه های ident و number و نیز پرانتز را مورد بررسی قرار میدهیم، بنابراین پیاده سازی این قاعده با دو قاعده قبلی تفاوت دارد. در این قاعده بررسی عملگر ها به اتمام رسیده و به توکن هایی رسیدیم که باید تشخیص دهیم که از کدام رده از توکن هایی هستند که برای این قاعده میتوان در نظر گرفت (ident, number, l_paren, r_paren)

+ نکته ای که باید برای تمام این مراحل مد نظر داشت، آن است که در صورتی که هر یک از شروط قابل قبول واقع شود (به زبان ساده تر پیمایش توکن مورد بررسی انجام شود و خطایی رخ ندهد)، از تابع advance() برای جلوتر بردن پوینتر اشاره گر به توکن مورد بررسی و ادامه روند پیمایش استفاده میکنیم.

پیاده سازی AST

پیاده سازی درخت تجزیه در این بخش اتفاق افتاده است.

```
// ** start of declaration
class AST;
class Expr;
class Factor;
class BinaryOp;
class WithDecl;
// ** end of declaration
```

در اینجا با توجه به آنکه درخت تجزیه ما طی چند مرحله پیمایش میشود و در هر مرحله ما نیاز داریم تشخیص دهیم که زیر درخت در حال پیمایش را با استفاده از کدام قاعده زبان میتوان تجزیه کرد، بنابراین از یک prototype از قاعده های موجود در زبان میسازیم.

با توجه به اینکه قاعده Calc ریشه پیمایش هر رشته ای به حساب می آید، به وسیله AST قابل پیمایش است. اما چون برای Expr و Factor چنین قاعده ای صدق نمیکند، بنابراین کلاسی جداگانه برای آنها تعریف میکنیم. همچنین دو کلاس دیگر به نام های BinaryOp و WithDecl نیز تعریف شده است که توضیحات آنها را در ادامه خواهیم داشت.
(=> مجموعه کلاس های تعریف شده : AST, Expr, Factor, BinaryOp, WithDecl)

```
// "visit()" method -> same for AST and Expr + does nothing :)
class ASTVisitor {
public:
    virtual void visit(AST &) {}
    virtual void visit(Expr &) {}
    virtual void visit(Factor &) = 0;
    virtual void visit(BinaryOp &) = 0;
    virtual void visit(WithDecl &) = 0;
};
```

۱ - کلاس ASTVisitor:

در این کلاس پیاده سازی پیمایش درخت را خواهیم داشت. برای هر یک از نمونه کلاس هایی که در بالا تعریف شد، تابع visit را در نظر میگیریم تا امکان پیمایش فراهم شود.

۲- کلاس AST و Expr: این دو کلاس خیلی ساده پیاده سازی شده اند و محتوای خاصی برای توضیح ندارند.

```
// AST -> the root of hierarchy
class AST {
public:
    virtual ~AST() {}
    virtual void accept(ASTVisitor &V) = 0;
};
```

کلاس AST

```
// Expr -> the root of the AST classes related to expressions
class Expr : public AST {
public:
    Expr() {}
};
```

کلاس Expr

۳- کلاس Factor:

```
// Factor -> stores the number or the name of a variable
class Factor : public Expr {
public:
    enum ValueKind { Ident, Number };

private:
    ValueKind Kind;
    // tells us which of both cases the instances represent (ident OR number)
    llvm::StringRef Val;

public:
    Factor(ValueKind Kind, llvm::StringRef Val)
        : Kind(Kind), Val(Val) {}
    ValueKind getKind() { return Kind; }
    llvm::StringRef getVal() { return Val; }
    virtual void accept(ASTVisitor &V) override {
        V.visit(*this);
    }
};
```

پیاده سازی این کلاس به نسبت دو کلاس قبلی دارای جزئیات بیشتری هست. چرا که با توجه به تعریفی که برای Factor داشتیم، این قاعده ident و number را در رشته زبان مورد بررسی قرار میدهد. بنابراین در پیاده سازی آن باید توجه داشته باشیم که تنها تشخیص حروف و اعداد امکان پذیر هست و در صورت تشخیص، در صورت نیاز نوع توکن و یا مقدار آن بازگردانده شود (توابع getKind و getVal)

۴- کلاس BinaryOp:

```
/**
 "BinaryOp" ->
 1. holds the data that's needed to evaluate an expression
 2. makes no distinction between multiplicative (Mul, Div)...
    and additive(Plus, Minus) operators
 */
class BinaryOp : public Expr {
public:
    enum Operator { Plus, Minus, Mul, Div };

private:
    Expr *Left;
    Expr *Right;
    Operator Op;

public:
    BinaryOp(Operator Op, Expr *L, Expr *R)
        : Op(Op), Left(L), Right(R) {}
    Expr *getLeft() { return Left; }
    // return the first operand (left side)
    Expr *getRight() { return Right; }
    // return the second operand (right side)
    Operator getOperator() { return Op; }
    // return the operator
    virtual void accept(ASTVisitor &V) override {
        V.visit(*this);
    }
};
```

این کلاس مولفه های Left, Right, Op را تعریف میکند و از آنها برای نگهداری عملوند راست، چپ و نیز عملگر عبارت استفاده میکند. تشخیص وجود و نگهداری عملوند چپ (=اولین عملوند) با استفاده از تابع getLeft، عملوند راست (=دومین عملوند) با getRight و عملگر عبارت با getOperator انجام میشود.

۵- کلاس WithDecl:

```
// "WithDecl" -> stores the declared variables and the expression
class WithDecl : public AST {
    using VarVector = llvm::SmallVector<llvm::StringRef, 8>;
    VarVector Vars;
    Expr *E;

public:
    WithDecl(llvm::SmallVector<llvm::StringRef, 8> Vars,
             Expr *E)
        : Vars(Vars), E(E) {}
    VarVector::const_iterator begin() { return Vars.begin(); }
    VarVector::const_iterator end() { return Vars.end(); }
    Expr *getExpr() { return E; }
    virtual void accept(ASTVisitor &V) override {
        V.visit(*this);
    }
};
```

این کلاس از VarVector برای نگهداری متغیرها (variables) و عبارت هایی (expressions) که توسط کاربر تعریف شده اند، استفاده میشود.

این کار با استفاده از دو تابع begin و end (برای پیمایش این بردار (VarVector)) و تابع getExpr (برای نگهداری عبارت) انجام میشود.

با توجه به اینکه در هر یک از سه کلاس BinaryOp, Factor, و WithDecl پایانه هایی برای نگهداری داریم (حروف، اعداد، عملگرها) نیاز به تایید هست که آیا مولفه های در نظر گرفته شده به درستی تشخیص داده شده اند یا نه (مثلا برای BinaryOp آیا هر سه مولفه لازم برای تعریف یک عبارت ریاضی وجود دارند یا نه)، پس تابعی تحت عنوان 'accept' را برای این کلاس در نظر میگیریم

پیاده سازی Sema

۱. فایل Sema.h

در توضیح کوتاه بخش Sema تنها میتوان گفت که در این بخش درخت تجزیه را پله به پله جلو میرویم و قوانینی که برای تشخیص معنادار بودن عبارات باید چک شوند را بررسی میکنیم.

```
class Sema {
public:
    bool semantic(AST *Tree);
};

#ifdef
/**
    semantic analyzer :
    1. walks the AST
    2. checks for various semantic rules (meaning of the language)
    -- in our language it should check that each used variable is declared--
    3. print out warnings (if it finds a situation that can be improved)
    **/
```

مثال : قبل از آنکه بخواهیم از یک متغیر استفاده کنیم، باید بررسی کنیم که آیا آن متغیر در لیست متغیر های تعریف شده (defined variables) قرار دارد یا خیر. در صورتی که وجود نداشت، باید خطا برگردانده شود.

۲. فایل Sema.cpp

در این بخش از کد، قوانینی که برای درست بودن معنای عبارت باید لحاظ شوند، روی رشته ورودی چک میشوند.

```
llvm::StringSet<> Scope;
// -> a set to store the names
bool HasError;
// -> used to indicate that an error occurred

enum ErrorType { Twice, Not };

void error(ErrorType ET, llvm::StringRef V) {
    llvm::errs() << "Variable " << V << " "
        << (ET == Twice ? "already" : "not")
        << " declared\n";
    HasError = true;
}
```

مولفه های مورد نیاز :

۱- Scope: یک مجموعه از جنس رشته (StringSet) که برای نگهداری نام

متغیر های تعریف شده مورد استفاده قرار میگیرد.

۲- HasError: یک مقدار بول که به عنوان flag و برای تعیین رخ دادن خطا

کاربرد دارد.

```
// RULE-2 : check that both sides of the operation exist and have been visited
// "AST.h" -> 'BinaryOp' class-> 'accept' + 'getLeft' + 'getRight' method
virtual void visit(BinaryOp &Node) override {
    if (Node.getLeft())
        // check the existence of second operand
        Node.getLeft()->accept(*this);
    else
        HasError = true;
    if (Node.getRight())
        // check the existence of first operand
        Node.getRight()->accept(*this);
    else
        HasError = true;
}
```

+ لازم به ذکر است که در این بخش ، ۲ نوع خطا قابلیت

بررسی دارند :

خطای اول : Not: برای زمانی که یک متغیر به صورت explicit

تعریف نشده اما در تعریف یک عبارت یا یک انتساب مورد

استفاده قرار گرفته است.

خطای دوم : Twice: برای زمانی که یک متغیر واحد دو (یا چند)

بار تعریف میشود (نه مقداردهی).

+ قوانین :

```
// "AST.h" -> 'WithDecl' class-> 'accept' + 'begin' + 'end' method
virtual void visit(WithDecl &Node) override {
    for (auto I = Node.begin(), E = Node.end(); I != E;
        /*will be continued until we reach the end of the expression*/
        ++I) {
        if (!Scope.insert(*I).second)
            // check if the declared variables have been stored
            error(Twice, *I);
    }
    if (Node.getExpr())
        // check if the declared expression has been stored
        Node.getExpr()->accept(*this);
    else
        HasError = true;
};
```

قانون اول : اگر ident در یک قاعده با کمک Factor استفاده شده است، باید در لیست متغیرهای تعریف شده حضور داشته باشد. (visit(BinaryOp &Node))

```
bool hasError() { return HasError; }
// RULE-1 : In a 'Factor' node that holds a variable name,...
// we check that the variable name is in the set
virtual void visit(Factor &Node) override {
    if (Node.getKind() == Factor::Ident) {
        if (Scope.find(Node.getVal()) == Scope.end())
            error(Not, Node.getVal());
    }
};
```

قانون دوم : در تعریف یک عبارت ریاضی، حتما ۲ عملوند مورد نیاز وجود داشته و در صورتی که از جنس ident هستند، قانون ۱ برای آنها صادق باشد. (visit(WithDecl &Node))

۲,۱ : تابع semantic :

```
/**
'Sema.h' -> 'semantic' method
logic : only starts the tree walk and returns an error flag
**/
bool Sema::semantic(AST *Tree) {
    if (!Tree) // check if any tree exists (if not -> error)
        return false;
    DeclCheck Check;
    Tree->accept(Check);
    return Check.hasError();
}
```

این تابع در ابتدا بررسی میکند که اصلا درختی برای چک کردن قوانین وجود دارد یا خیر. در صورتی که وجود داشت، قوانین برای آن بررسی میشود(استفاده از توابع پیاده سازی شده برای قوانین و کمک گرفتن از تابع accept که برای خود درخت نوشته شده است).

پیاده سازی CodeGen

۱. فایل CodeGen.h

تعریف خیلی ساده و خلاصه برای این بخش :

درخت تجزیه (AST) باید به IR متناسب با مدل تبدیل شده و در نهایت به یک کد ماشین بهینه شده بدل گردد.

```
// *LOGIC : AST -> IR of the module -> optimized machine code
class CodeGen
{
public:
    void compile(AST *Tree);
};
#endif
```

در اینجا تبدیلات لازم برای کد ماشین را انجام میدهیم.
برای این کار نوع داده های مورد نیاز (data type) را تعریف میکنیم تا در صورت نیاز بتوان از آنها استفاده کرد.

```
/**
 * each compilation unit is represented in LLVM by the 'Module' class
 * => a pointer to the module call in visitor
 */
Module *M;
IRBuilder<> Builder; // -> to represent types in IR
// 'Type's below are used as caches to avoid repeated lookup
// ** start of initialization of caches
Type *VoidTy;
Type *Int32Ty;
Type *Int8PtrTy;
Type *Int8PtrPtrTy;
Constant *Int32Zero;
// ** end of initialization of caches
```

به طور مثال در صورتی که یک گره مربوط به Factor داشته باشیم، مقادیر عددی مربوطه (در عملوند ها) با نوع داده متناظر خود sync میشوند و سپس با توجه به نوع عملگری که برای آن عبارت ریاضی مشخص کرده ایم، عملیات را انجام میدهیم (این بخش در یک switch-case پیاده سازی شده است).
بحث مربوط به متغیر ها و اشاره گر ها نیز به همین شکل در تابع visit(WithDecl &Node) پیاده سازی شده است.

visit (Factor &Node)

```
/**
 * 'Factor' : is for variable name or a number
 */
1. variable name -> look up the 'mapNames' map
2. number -> convert to an integer + turn into constant value
*/
virtual void visit(Factor &Node) override {
    if (Node.getKind() == Factor::Ident) { // variable name
        V = nameMap[Node.getVal()];
    } else { // number
        int intval;
        Node.getVal().getAsInteger(10, intval);
        V = ConstantInt::get(Int32Ty, intval, true);
    }
};
```

visit (BinaryOp &Node)

```
virtual void visit(BinaryOp &Node) override {
    Node.getLeft()->accept(*this);
    Value *Left = V;
    Node.getRight()->accept(*this);
    Value *Right = V;
    switch (Node.getOperator()) {
        case BinaryOp::Plus:
            V = Builder.CreateNSWAdd(Left, Right);
            break;
        case BinaryOp::Minus:
            V = Builder.CreateNSWSub(Left, Right);
            break;
        case BinaryOp::Mul:
            V = Builder.CreateNSWMul(Left, Right);
            break;
        case BinaryOp::Div:
            V = Builder.CreateSDiv(Left, Right);
            break;
    }
};
```

visit (WithDecl &Node)

```
/** 'WithDecl' : holds the names of the declared variables...
 * (GENERAL EXPRESSION FOR THIS PART OF CODE)
 */
virtual void visit(WithDecl &Node) override {
    FunctionType *ReadFty =
        FunctionType::get(Int32Ty, {Int8PtrTy}, false);

    // create a function prototype for the 'calc_read()' function
    // ** start of creation
    Function *ReadFn = Function::Create(
        ReadFty, GlobalValue::ExternalLinkage, "calc_read",
        M);
    // ** end of creation

    for (auto I = Node.begin(), E = Node.end(); I != E; ++I) {
        StringRef Var = *I;
        // create a string with a variable name for each variable

        // Create IR code to call 'calc_read()' function
        Constant *StrText = ConstantDataArray::getString(
            M->getContext(), Var);
        GlobalVariable *Str = new GlobalVariable(
            *M, StrText->getType(),
            /*isConstant=*/true, GlobalValue::PrivateLinkage,
            StrText, Twine(Var).concat(".str"));
        Value *Ptr = Builder.CreateInBoundsGEP(
            Str, {Int32Zero, Int32Zero, "ptr"});
        CallInst *Call = // call 'calc_read()' (ReadFn)
            Builder.CreateCall(ReadFty, ReadFn, {Ptr});
        // the returned value is stored in the 'mapNames' map for later use
        nameMap[Var] = Call;
    }
    // continue tree traverse with the expression
    Node.getExpr()->accept(*this);
};
```


در ادامه تابع run را داریم که یک مبدل به کد ماشین را ایجاد کرده، موارد تولید شده در مراحل قبلی را میگیرد و با استفاده از توابع مرتبط برای تبدیل هر یک، کد ماشین را ایجاد (generate) میکند.

```
void run(AST *Tree) {
    FunctionType *MainFty = FunctionType::get(
        Int32Ty, {Int32Ty, Int8PtrPtrTy}, false);
    Function *MainFn = Function::Create(
        MainFty, GlobalValue::ExternallLinkage, "main", M);
    // create the 'BB' basic block with the 'entry' label
    BasicBlock *BB = BasicBlock::Create(M->getContext(),
                                         "entry", MainFn);

    // attached the BB to the IR builder
    Builder.SetInsertPoint(BB);
    // begin the tree traversal
    Tree->accept(*this);

    FunctionType *CalcWriteFnTy =
        FunctionType::get(VoidTy, {Int32Ty}, false);
    Function *CalcWriteFn = Function::Create(
        CalcWriteFnTy, GlobalValue::ExternallLinkage,
        "calc_write", M); // 'calc_write' -> prints the computed value
    Builder.CreateCall(CalcWriteFnTy, CalcWriteFn, {V});
    /**
    Builder.CreateRet:
    1. returning a 0 from the 'main()' function
    2. finish generation
    */
    Builder.CreateRet(Int32Zero);
}
```

۲,۱: تابع compile:

به زبان خیلی ساده، کامپایل در این تابع انجام میشود (طبق همان مراحل توضیحی در فایل CodeGen.h):

```
/**
compile() method :
1. creates the global context and the module
2. runs the tree traversal
3. dumps the general IR to the console
*/
void CodeGen::compile(AST *Tree) {
    LLVMContext Ctx;
    Module *M = new Module("calc.expr", Ctx);
    ToIRVisitor ToIR(M);
    ToIR.run(Tree);
    M->print(outs(), nullptr);
}
```

پیاده سازی Calc

این بخش از کد، تابع main برای اجرای روند کامپایل را دارد که در آن به ترتیب توابع compile, semantic, Pars, hasError استفاده شده اند.